

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ
ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

(6-7 жовтня 2022 р.)

Дніпро
2022

УДК 33.025.12"313"(063)
Р 32

Регулювання економічних процесів в сучасних умовах. Матеріали науково-практичної конференції (м. Дніпро, 6-7 жовтня 2022 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2022. – 76 с.
ISBN 978-617-8074-24-1

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Регулювання економічних процесів в сучасних умовах». Розглядаються загальні питання інновацій та інвестиційної діяльності, бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, фінансів та податкової політики, маркетингу, сучасного менеджменту та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться економічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 33.025.12"313"(063)

Рац О.М., Алфімова А.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ
НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ 39

ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Панасюк Т.Я.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ УКРАЇНИ..... 44

Таргоній І.М.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ
ТА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ 48

МАРКЕТИНГ

Поптанич К.М.

ОСНОВНІ ФОРМИ ТА СТРАТЕГІЇ
СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО БРЕНДИНГУ 52

Хмарська І.А.

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ:
ЗМІСТОВНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ..... 55

СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Голік К.Ю., Сичова Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ HR-МЕНЕДЖЕРІВ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 60

Кладова О.О.

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 63

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Богородицька Г.Є., Нуманова К.О.

ЧЕТВЕРТА ПРОМИСЛОВА РЕВОЛЮЦІЯ
ТА ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 68

Модебадзе Г.Т.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
ВИВЧЕННЯ ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ..... 72

Рац О.М.

кандидат економічних наук, доцент;

Алфімова А.С.

студентка,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Фондовий ринок є однією з найважливіших частин економіки будь-якої країни, в тому числі й України. Вітчизняний ринок цінних паперів, починаючи з 1991 р., перебуває у стадії формування, якій властивий пошук форм та інструментів, що визначають норми поведінки основних учасників обміну специфічного товару – цінних паперів.

Аналізу становлення і розвитку фондового ринку присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема І. І. Рекуненка, А. А. Шалди, В. О. Чийпеша тощо. Модернізація механізму функціонування фондового ринку потребує постійного якісного аналізу ситуації на ринку, моніторингу і прогнозування його змін, а також пошуку нових шляхів удосконалення.

Метою дослідження є аналіз тенденцій діяльності банків на фондовому ринку України для визначення нових потенційних можливостей його розвитку.

Вітчизняний ринок цінних паперів є однією з ключових складових фінансової системи, що забезпечує процеси мобілізації та спрямування ресурсів у розвиток економіки. В Україні праввідносини, що виникають під час розміщення та обігу цінних паперів й провадження професійної діяльності на фондовому ринку, регулюються законодавством, а також Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Однак, розгортання конфліктів на міжнародному рівні та початок повномасштабної війни призвели до внесення змін у діяльність національного ринку цінних паперів. Зокрема, 24 лютого 2022 р. НКЦПФР прийняла рішення «Про тимчасове обмеження проведення

операцій на ринках капіталу» [1], згідно з яким було зупинено розміщення, обіг і викуп всіх цінних паперів, а також проведення операцій у системах депозитарного та клірингового обліку. Проте, на підтримку дій уряду з відновлення економіки 4 серпня 2022 р. НКЦПФР прийняла рішення «Про впорядкування провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках у період дії воєнного стану» [2], що знімає майже всі обмеження на здійснення операцій на фондовому ринку. У цей час одним із інструментів залучення додаткових коштів в економіку стають військові облігації, розміщення яких розпочалося після прийняття Кабінетом Міністрів України постанови «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» від 25 лютого 2022 р. [3].

В умовах посилення кризових явищ усередині країни, спаду виробництва, зростання інфляції та динамічних змін у законодавстві ключову роль у розвитку фондового ринку відіграють банки, що займають найбільшу частку серед його учасників. Багатогранність їх діяльності пов'язана з тим, що вони виконують не лише посередницьку функцію, але й діють як емітенти та інвестори.

Розвиток емісійної діяльності банків пов'язаний із вдосконаленням ринкових відносин, що супроводжується застосуванням нових методів фінансування банківських потреб, зокрема через випуск нетрадиційних цінних паперів, які використовуються для захисту від різного роду ризиків [4, с. 17]. Однак, головними емісійними операціями банківських установ залишаються випуск акцій та облігацій.

Протягом останніх семи років найбільша емісійна активність банків з випуску акцій спостерігалася у 2016 р., у якому було зареєстровано обсяг емісії на загальну суму 199,36 млрд грн, з яких більше 95% припадало на банківські установи [5]. Це пов'язано із тим, що криза у вітчизняній банківській системі, яка мала місце протягом 2014–2015 рр., засвідчила про недостатність ресурсної бази банків та необхідність її нарощення. Першим у списку ТОП-10 емітентів акцій протягом 2016 р., є АТ КБ «ПриватБанк», який випустив акцій на суму 146,24 млрд грн, що склало 73,35% загального обсягу емісії. Починаючи з 2017 р., відзначається значний спад в емісійній діяльності банків з випуску акцій, але їх кількість у ТОП-10 все одно

залишається домінуючою. Зокрема, у 2020 р. найбільшу питому вагу серед емітентів акцій займають АТ «Укрексімбанк», АТ «ПУМБ», АТ «ТАСКОМБАНК», АБ «Південний», ПАТ «БАНК ВОСТОК», АТ «А-БАНК» тощо. Загальна кількість акцій, випущених цими банками дорівнює 20,78 млрд грн, що від загального обсягу становить 63%.

Щодо облігацій, то використання цього фінансового інструменту банками для залучення ресурсів є не настільки активним, що підтверджує звітність НКЦПФР за останні роки [5], зокрема у 2020 р. у структурі обсягу випусків облігацій підприємств лише 0,61% припадає на банківські установи.

Крім здійснення емісійних операцій, банки займаються інвестиційною діяльністю на фондовому ринку, що відіграє важливу роль у формуванні їх прибутку. Відповідно до статистичних даних НБУ [6], найбільш активними учасниками інвестиційного процесу є банки з державною часткою. Їх питома вага у структурі портфеля цінних паперів коливається в межах 60-85%. Друге місце посідають банки іноземних банківських груп (19%). Банки з приватним капіталом хоча й характеризуються незначною часткою в загальному обсязі інвестиційних операцій, проте мають чітку тенденцію до її зростання.

Щодо структури портфеля цінних паперів банків України за 2018–2021 рр. [6], то загалом вкладення зросли на 349,43 млрд грн, або на 72,69%, що свідчить про підвищення активності фінансового інвестування. Найбільшу частку мають цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Упродовж 2018–2021 рр. вони зросли на 60,63 млрд грн, або на 22,02%, а їх питома вага протягом досліджуваного періоду знизилась на 16,81% і склала 40,47%. Досить позитивним явищем слід вважати зростання частки цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю. Ці фінансові інвестиції за чотири роки збільшилися на 214,04 млрд грн, або на 211,27%, а їх питома вага зросла на 16,91% до 37,99%. Вони характеризуються довгостроковістю та стабільністю в отриманні доходів, проте подальше підвищення їх частки може призвести до посилення інвестиційного ризику.

Таким чином, протягом 2018–2021 рр. спостерігається збільшення диверсифікації портфеля цінних паперів банків України у напрямку зменшення інвестицій у портфель на продаж і зростання вкладень у

портфель до погашення, що говорить, про перехід від консервативної інвестиційної політики до помірної, яка відзначається збереженням балансу між розміром ризику і прибутку. Для підвищення ефективності банківської інвестиційної діяльності в Україні інвестиційний портфель банківських установ має бути більш диверсифікованим. Можливими інструментами для досягнення цієї мети є зелені облигації, акції компаній, що займаються розробкою інноваційних технологій, похідні фінансові інструменти.

Банки займають все більш важливе і вагоме місце на фондовому ринку як професійні учасники, виступаючи в ролі не лише фінансових посередників, а й формуючи інфраструктуру ринку [4, с. 19]. Пріоритетною у цьому є розбудова депозитарної системи, яка забезпечує обслуговування обігу цінних паперів. В Україні вона характеризується достатньою розвиненістю, і як наслідок, це сприяє забезпеченню привабливості фондового ринку як для національних, так і для іноземних інвесторів. В інфраструктурі ринку цінних паперів діє близько 175 депозитарних установ, серед яких налічується 48 банків [5].

Упродовж останніх семи років розмір номінальної вартості цінних паперів, що обліковуються банками, мав неоднозначну динаміку і досяг свого максимуму у 2020 р. зі значенням 1607,28 млрд грн [5]. Слід зазначити, що найбільшою депозитарною установою виступає АТ «УКРЕКСІМБАНК», в якому обліковується значна частка номінальної вартості цінних паперів на суму 684,36 млрд грн. Така висока позиція банку пояснюється тим, що він проводить досить вдалу політику щодо обслуговування обігу цінних паперів та за останні роки значно збільшив їх кількість.

Таким чином, банківська система характеризується значним обсягом та кількістю операцій на фондовому ринку, особливо тих, що стосуються емісії пайових і боргових цінних паперів, таких видів посередництва як андеррайтинг, брокерська і дилерська діяльність, а також формування депозитарної системи. Не менш важливу роль відіграє й інвестиційна діяльність банків, зацікавленість до якої зростає з кожним роком шляхом переходу від консервативної інвестиційної політики до помірної та завдяки появі нових фінансових інструментів. Отже, під час проведення аналізу тенденцій діяльності банківських установ на фондовому ринку України спостерігається

очевидність і неминучість процесу поглиблення значущості банків у становленні автентично досконалого вітчизняного ринку цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Про тимчасове обмеження проведення операцій на ринках капіталу: Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 136 від 24.02.2022 р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/24.02.2022.pdf>

2. Про впорядкування провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках у період дії воєнного стану : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 1053 від 04.08.2022 р., зі змінами, внесеними 18.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1053863-22#Text>

3. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»: Постанова Кабінету Міністрів України № 156 від 25.02.2022 р., зі змінами, внесеними 09.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2022-%D0%BF#Text>

4. Рекуненко І. І., Шалда А. А., Чийпеш В. О. Роль банківського сектору в розвитку фондового ринку України. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. С. 15–24.

5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

Наукове видання

РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: В. Удовиченко

Підписано до друку 13.10.2022. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 4,42. Тираж 100. Замовлення № 1022/29.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво «Молодий вчений»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, буд. 6/1
Телефони: +38 (095) 778 74 79, +38 (067) 695 64 10
E-mail: info@molodyivchenyi.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7641 від 29.07.2022 р.